

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Meze přezkumu v řízení o zrušení soudního smíru

Říká se, že i špatná dohoda je lepší než jakýkoliv rozsudek. Nejen proto soudy i zákon o soudních poplatcích motivují účastníky řízení k uzavření soudního smíru. Co však dělat, když se něco pokazí a pro jednu ze stran sporu žádoucí soudní smír zrušit? Co znamená neplatnost smíru dle hmotného práva a co vše je možno v řízení o zrušení soudního smíru přezkoumávat?

Může se to stát - po schválení soudního smíru se účastník sporu dozví novou skutečnost, nalezne zdánlivě ztracenou listinu, která by v řízení zásadně změnila jeho důkazní situaci, nebo si najde jiného advokáta, který mu sdělí diametrálně odlišný právní názor na věc. V kontextu tohoto se pak může účastníku řízení zdát, že uzavřený smír je pro něj nevýhodný, neboť není v souladu se skutkovým stavem, s hmotným právem. Co však dělat již s uzavřeným soudním smírem, odmítá-li protistrana jednání?

Občanský soudní řád zná jediný důvod pro zrušení soudního smíru, a to neplatnost smíru podle hmotného práva. Procesní možnosti, jak toho docílit, jsou dvě - návrh na zrušení soudního smíru dle § 99 odst. 3 o.s.ř. a žaloba na obnovu řízení dle § 228 a násl. o.s.ř.[1], obojí však pouze z důvodu, že soudní smír je neplatný. Kdy je však smír podle hmotného práva neplatný a co vše lze přezkoumávat? K zodpovězení otázky je zapotřebí podrobněji rozebrat institut soudního smíru.

Smírem se rozumí dohoda uzavřená během občanského soudního řízení, kterou si účastníci upravují svá práva a povinnosti.[2] Soudní smír je institutem procesního práva, je způsobem meritorního skončení soudního řízení. Soudní smír má neoddělitelné hmotněprávní i procesní aspekty. Základem smíru je hmotněprávní dohoda, kterou účastníci mezi sebou upraví práva nebo povinnosti, jež jsou předmětem soudního řízení. K dohodě musí přistoupit procesní úkon účastníků, kterým soudu navrhnou, aby tuto dohodu svým rozhodnutím schválil. Dohodou, která je základem soudního smíru, může být jakákoliv hmotněprávní dohoda, jejímž uzavřením strany mezi sebou vyřeší předmět daného soudního řízení.[3]

Hmotněprávní dohodou tedy může být jak kumulativní novace, privativní novace, prominutí dluhu, kupní smlouva, cokoliv. V drtivé většině však bude uzavřený smír posouzen jako dohoda o narovnání, neboť nezbytným předpokladem dohody o narovnání je existence sporu o nějaké skutečnosti, což koresponduje s účelem soudního smíru, tedy odstranit/rozhodnout spor mezi účastníky řízení. Někteří autoři přímo uvádějí, že schválený soudní smír je zvláštním druhem dohody o narovnání.[4] I judikatura Nejvyššího soudu mnohdy presumuje, že soudní smír je dohodou o narovnání, když odkazují na závěry NS učiněné v řízeních vedených pod sp. zn. RV I 2780/34 a 33 Cdo 811/2000. Dohoda o narovnání má totiž velmi příjemné důsledky pro právní jistotu účastníků řízení. Dle § 1903 odst. 1 věty první občanského zákoníku lze dosavadní závazek lze nahradit novým závazkem i tak, že si strany ujednáním upraví práva a povinnosti mezi nimi dosud sporné nebo pochybné. **Dle § 1904**

občanského zákoníku není platnost narovnání dotčena omylem v tom, co bylo mezi stranami sporné nebo pochybné, ledaže omyl vyvolala některá strana lstí. Narovnání dohodnuté v dobré víře nepozbývá platnosti ani tehdy, zjistí-li se na základě skutečností vyšších najevo dodatečně, že některá ze stran pohledávku neměla. Pokud by tedy došlo k uzavření dohody o narovnání schválením usnesení o soudním smíru, byly nároky ze vztahů uplatněných v soudním řízení narovnány, resp. nahrazeny závazkem vyplývajícím z dohody o narovnání. Toto ustanovení se tedy týká i případů, kdy strany při narovnání vycházely z domnělého práva, ačkoliv neexistovalo. Může jít např. o pohledávku, která byla zahrnuta do narovnání, a teprve později vyšlo najevo, že takovou pohledávku strana vůbec neměla. Na platnost narovnání nemá vliv, že zde závazek neexistoval.[5][6]

Jak je z důsledků dohody o narovnání popsanych v předchozím odstavci patrné, je-li hmotněprávní dohodou, která byla schválena usnesením jako soudní smír, dohoda o narovnání, mohou být v rámci řízení o zrušení soudního smíru přezkoumávány pouze obecné předpoklady pro existenci/platnost právního jednání, tedy srozumitelnost, určitost a vážnost tohoto právního jednání, případný rozpor s dobrými mravy apod., a dále splnění podstatných náležitostí dohody o narovnání. **V řízení o zrušení soudního smíru však již nemůže být přezkoumávána oprávněnost původně uplatněného nároku, tedy původního sporu, který byl dohodou (resp. smírem) narovnán, a to ani tehdy, vzešla-li by tato pochybnost z následně zjištěné skutečnosti (např. zjištění, že pohledávka již byla částečně uhrazena či zanikla jiným způsobem, následně zjištěná neplatnost postoupení pohledávky, na základě které žalobce pohledávku od původního věřitele nabyl apod.),** to vše s pouhou jedinou výjimkou - pokud došlo k omylu o tom, co je mezi stranami sporné nebo pochybné, avšak zároveň pouze tehdy, byl-li omyl vyvolán některou ze stran lstí. V takovém případě by totiž smír byl z hmotněprávního hlediska neplatný (§ 1904 občanského zákoníku).

Výše uvedený závěr považuji za souladný i s účelem soudního smíru. Soudní smír je výsledkem snahy soudu o smírné řešení sporu mezi účastníky řízení, urovnává tedy konflikt vzniklý mezi účastníky a jako takový by měl být vnímán. Dále, návrh na zrušení usnesení o schválení soudního smíru je svým způsobem mimořádný opravný prostředek, neboť je podáván proti pravomocnému usnesení, důvody pro jeho zrušení by měly být shledávány spíše restriktivně. Pokud by po schválení soudního smíru mohla být tvrzena jakákoliv skutečnost, pro kterou by byla původně podaná žaloba údajně nedůvodná (resp. uplatněný nárok neplatný), byly by podávány velmi často návrhy na zrušení těchto usnesení, neboť při vydávání usnesení o schválení soudního smíru nemůže být skutkový stav soudem zcela zkoumán. Takový závěr by pak byl zcela v rozporu se smyslem a účelem institutu soudního smíru a ve svém důsledku by směřoval k neochotě účastníků tento soudní smír uzavřít, neboť by bylo velmi snadné jej následně podáním návrhu na zrušení soudního smíru kdykoliv ve lhůtě tří let zpochybnit. V této souvislosti lze odkázat na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 5170/2007 publikované v periodiku Právní rozhledy č. 2 ročník 2010 na str. 71 s následující právní větou:

„Jestliže účastníci řízení, jehož předmět je plně v jejich dispozici, uzavřou ohledně sporného nároku smír, a tudíž ani netvrdí skutečnosti, o které opírají uplatněný nárok, ani skutečnosti tento nárok popírající a nenabízejí k nim důkazy, soud smír schválí, pokud z obsahu spisu nevyplývá, že smír je v rozporu s hmotným právem. Kdyby podmínkou pro uzavření soudního smíru bylo předchozí objektivní a na účastnících nezávislé zjištění skutečných hmotněprávních vztahů, byl by popřen smysl soudního smíru a v podstatě i smysl projednací zásady i dispozitivní volnosti subjektů soukromoprávních vztahů.“

Jakkoliv se to proto může zdát při textaci soudního smíru banální, velmi doporučuji vyhnout se časté formulaci soudního smíru ve smyslu „žalovaný se zavazuje zaplatit žalobci částku ...“, ze které nelze pouhým jazykovým výkladem seznat, zda se jedná o dohodu o narovnání či nikoliv (byť samozřejmě z kontextu může být zřejmé, že vůlí účastníků bylo uzavřít dohodu narovnání). Mnohem vhodnější

formulace soudního smíru je dle mého názoru slovní spojení „Na narovnání veškerých skutečností, které jsou předmětem tohoto soudního řízení, se zavazuje žalovaný žalobci zaplatit...“ či alespoň „Na úplné vypořádání nároků, které byly požadovány žalobcem v tomto řízení, se žalovaný zavazuje zaplatit...“ – z těchto formulací lze dle mého názoru jednoznačně dovodit, že podkladem pro schválení soudního smíru byla dohoda o narovnání.

Přezkum soudů v řízeních o zrušení soudního smíru tedy musí být omezen toliko na zjištění, zda v dané věci byla podkladem pro tento smír dohoda o narovnání, a pokud ano, pak zda tvrzený důvod neplatnosti má původ v této dohodě (pak tyto důvody je možno přezkoumávat) či ve skutečnostech předcházejících jejímu uzavření (pak tento důvod přezkoumávat nelze, resp. je pro řízení irelevantní s výjimkou výše uvedené). Pokud podkladem pro tento smír je jiná dohoda než dohoda o narovnání (např. kumulativní novace), je nutno dle mého názoru v řízení o zrušení soudního smíru připustit i přezkoumávání oprávněnosti „původního“ nároku (neboť dohodou – soudním smírem – nebyl tento původní nárok nahrazen) – takové případy však budou dle mého názoru velmi vzácné.

Mgr. Jiří Kolínek,
advokát

[Maršálek & Žila, advokátní kancelář](#)

Stará cesta 676
755 01 Vsetín

Tel.: +420 571 410 895

Fax: +420 571 410 232

e-mail: sekretariat@marsalekzila.cz

[1] Byť to z textu § 228 odst. 2 o.s.ř. nemusí být na první pohled zřejmé, je obnova řízení, ve kterém byl schválen soudní smír, přípustná pouze tehdy, **mají-li nové skutečnosti či důkazy prokázat, že byly-li by soudu při rozhodování o schválení smíru známy, smír by nebyl soudem schválen.** Tedy se jedná o vady právních jednání (neurčitost, nedostatek vůle apod.), nedostatek podstatných náležitostí dohody, rozpor s dobrými mravy, rozpor s kogentními ustanoveními zákona- jinými slovy řečeno, neplatnost dle hmotného práva.

[2] Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z., *Občanský soudní řád, Komentář*, Praha : C.H.Beck 2006, 2 sv. 7.vyd., str. 433

[3] Handlar, J. *Zánik závazků dohodou v občanském a obchodním právu*, Praha : C.H.Beck 2010, str. 98

[4] Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol. *Občanský zákoník I, II, komentář*, Praha : C.H.Beck 2009, 2. vyd. s. 1712 - 1713, komentář k § 585

[5] Hulmák, M. a kol.: *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054)*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, 1335 s.

[6] Stejný závěr vyplývá i z rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 33 ODO 1560/2006, dle kterého „narovnání (*transactio*) je dohoda účastníků závazkového právního vztahu, kterou účastníci odstraňují spornost nebo pochybnost vzájemných práv a povinností tím, že je ruší a nahrazují je novými. Dosavadní závazek tak zaniká a je nahrazen závazkem novým, který vyplývá z narovnání. Narovnáním mohou být upravena mezi účastníky jakákoliv sporná práva, kterými mohou disponovat. Sporností práv ve smyslu § 585 obč. zák. se nemíní soudní spory, nýbrž rozdílný názor účastníků na otázku existence, platnosti závazku, jeho kauzy či obsahu (*co, popř. v jakém rozsahu, má být plněno, kdy apod.*) Stačí, že jedné ze stran se určité právo, které je součástí jejich vzájemného právního vztahu, jeví sporným bez ohledu na to, zda spor objektivně existuje. Může jít o pochybnost subjektivní povahy, jejíž příčinou může být i omyl. Pochybnosti se mohou týkat otázek skutkových i právních. Podmínkou platnosti dohody o narovnání přitom není existence původního (narovnávaného) právního vztahu mezi účastníky této dohody.“ Tyto závěry jsou dle mého názoru aplikovatelné i na právní úpravu dohody o narovnání obsaženou v novém občanském zákoníku. Druhá věta v § 1904 občanského zákoníku zabývající se dobrou vírou je dle mého názoru nadbytečná, neboť nebyl-li by jeden z účastníků v dobré víře při uzavírání dohody o narovnání, musel použít „lsti“, a tudíž by bylo možno považovat dohodu o narovnání za neplatnou.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)
- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)
- [AI omnibus](#)